

1. ÜNİTE

YERLEŞME VE DEVLETLEŞME SÜRECİNDE SELÇUKLU TÜRKİYESİ

OĞUZLAR NEDEN ANADOLU'YA AKINLAR DÜZENLEDİ?

- Anadolu'nun İpek Yolu üzerinde yer alması,
- Asya ile Avrupa'yı birbirine bağlayan bir konumda olması,
- Üç tarafının denizlerle çevrili olması,
- Verimli topraklara sahip olması,
- İklim ve bitki örtüsünün Türklerin yaşamasına uygun olması,
- İslamiyet'in etkisiyle cihat ve gaza geleneğinin benimsenmesi
- Bizans İmparatorluğu'nun siyasi yönden zayıf durumda olması Oğuzların Anadolu'ya akınlar yapılmasında etkili olmuştur.

ANADOLU'YA TÜRK GÖÇLERİ

- Büyük Selçuklu Devleti'nin resmen kurulmasıyla, Anadolu'ya yönelik Türk akınları belirli bir sistem hâlinde yapılmaya başlandı.
- Bu akınların amacı, Bizans'ın direncini kırma, fetih ve yerleşme hareketlerine yönelikti.
- Türklerle Bizans İmparatorluğu arasında yapılan **Pasinler Savaşı'nın** kazanılması ile Oğuz Türkleri, Bizans sınırına yığılmış, önemli kale ve üsleri ele geçirmişlerdi.**Pasinler savaşı Bizans ile yapılan ilk savaştır.**
- **1071 Malazgirt Savaşı'ndan** sonra kısa bir süre içerisinde Anadolu'nun büyük bir kısmı Türklerin eline geçti.**Bu savaş ile Anadolunun kapıları Türklere açıldı.**
- Malazgirt Savaşı'ndan sonra kurulan ilk Türk beylikleri ve Türkiye Selçukluları ile Anadolu'da Türk hâkimiyeti kalıcı hâle geldi.
- Oğuz Türklerinin önce Horasan'a daha sonra da Anadolu'ya yapmış oldukları ilk göç dalgasının sebep ve sonuçları göz önüne alındığında, Türklerin ilkel göçebe bir anlayışla sahip olmadıkları, aksine, kendine has yüksek bir kültür ve medeniyete sahip oldukları görülür.

*1176 yılında yapılan Miryakefelon savaşı ile Anadolu kalıcı yurt haline geldi.

TÜRKLERİN ANADOLU'YU YURT EDİNMELEİNİ KOLAYLAŞTIRAN ETMENLER

- Bizans İmparatorluğunda yaşanan taht kavgaları.
- Ermeni ve Gürcülerle yaşanan siyasi sorunların Bizans İmparatorluğunu yıpratması.
- Bizans-Sasani savaşları yüzünden Anadolu tahribata uğramış, halkın can ve mal güvenliği kalmamıştı.
- Ticaret yolları güvenliğini kaybetmiş, tarımsal üretim iyice azalmıştı.
- Anadolu'da yaşayan Ermeniler, Süryaniler ve Rumlar ise Bizans'ın ağır vergilerinden ve baskılarından bunalmışlardı.
- Anadolu'da otorite boşluğu olması.

ANADOLU'DA KURULAN İLK TÜRK BEYLİKLERİ

- Malazgirt Savaşı'ndan sonra Anadolu'ya yönelik fetih hareketleri hızlandı.
- Bunda Büyük Selçuklu Hükümdarı Alp Arslan'ın fethedilen bölgeyi fetheden komutana kılıç hakkı olarak vermesi de etkili oldu.

DANIŞMENTLİLER (1080-1178)

- Danişment Ahmet Gazi tarafından Sivas'ta kurulmuştur.
- Danişment Ahmet Gazi döneminde Türkiye Selçukluları ile birlikte Eskişehir civarında, torunu Muhammed zamanında da Haçlılara karşı mücadele etmişlerdir. Bunun yanı sıra Danişmentliler, Ermeni ve Bizans ile de mücadele eden güçlü bir beyliktir.
- Anadolu'da kendi adına para bastıran ilk Türk komutanı Danişment Ahmet Gazi'dir.
- Anadolu beylikleri içinde en güçlüsü olan Danişmentliler, Türkiye Selçuklu Devleti tarafından yıkılmıştır.
- Anadolu'daki ilk medrese Danişmentliler döneminde Tokat - Niksar'da yaptırılan Yağıbasan Medresesi'dir.

SALTUKLULAR (1072-1202)

- Anadolu'daki ilk Türk beyliği, Erzurum merkezli olarak kurulan Saltuklulardır.
- Ebu'l Kasım Saltuk tarafından kurulmuştur.
- Danişmentliler ile birlikte Haçlı birliklerine karşı mücadele vermiştir.
- Anadolu toprakları için Artuklularla birlikte Gürcülere karşı savaşmıştır.
- Ticaret önemli geçim kaynakları olmuştur.
- Saltuklular da Türkiye Selçuklu Devleti tarafından yıkılmıştır.
- Tepsî Minare, Üç Kümbetler ve Mama Hatun Türbesi ,Kale camii,Ulu camii Saltuklular dönemine ait eserlerdir.

MENGÜCEKLİLER (1080-1228)

- Mengücek Gazi tarafından Erzincan merkezli olarak kurulmuştur.
- Gürcülere ve Rumlara karşı mücadele edilmiştir.
- Tarım, ticaret ve hayvancılık geçim kaynaklarıdır.
- Devlet Erzincan ve Divriği olmak üzere iki kola ayrılmış, Moğol istilasının başlaması üzerine Türkiye Selçuklu Devleti'nin himayesine girmiştir.
- Mengücekliler döneminde saraya davet edilen Muvaffakuddin Abdüllâtîf; tıp, fizik ve felsefe alanlarında çalışmalar yapmış dönemin en önemli bilim insanlarından biridir.Yapmış oldukları Divriği Ulu Camii UNESCO tarafından dünya kültür mirasına dahil edilmiştir.

ARTUKLULAR (1102-1231)

- Anadolu'nun fethi sırasında Melikşah ile arası açılan Artuk Bey, Suriye Meliki'nin hizmetine girmiştir. Suriye Meliki ölünce Diyarbakır'a gelen Artuklular üç kola ayrılmıştır.
 - Hasankeyf Artukluları (1102 - 1231)
 - Mardin Artukluları (1108 - 1409)
 - Harput Artukluları (1112 - 1234)
 - Ticaret önemli geçim kaynaklarıdır.
 - Eyyûbiler tarafından yıkılmışlardır.
 - Batman Irmağı üzerinde yer alan Malabadi Köprüsü Artuklular zamanında yapılmıştır. Şehidiye Medresesi de Artuklular zamanında yapılmıştır.
 - Cezerî Artuklular döneminde yaşamış, en tanınmış bilim insanlarından biridir.
- NOT:Sayfa 21 de cezeri ile alakalı bilgiler çalışılacak.

ÇAKA BEYLİĞİ (1081-1093)

- Çaka Bey tarafından İzmir merkezli olarak kurulmuştur.
- Çaka Bey, İzmir ve çevresinde kendi adını taşıyan beyliğini kurduktan sonra, kurduğu donanma ile Midilli, Sakız, Rodos ve İstanköy adalarını fethetmiştir.
- İlk Türk denizci beyliğidir.
- Çaka Beyliği, İstanbul'u ele geçirmek için Peçenek ve Türkiye Selçukluları ile ittifak kurmuştur
- Toprakları, Bizans İmparatorluğu'na bağlanmıştır.

Uyarı: Türkiye Selçuklu Sultanı I. Kılıç Arslan, Çaka Bey'in kızıyla evlenmiştir. Kurulan akrabalık ilişkisinden rahatsız olan Bizans İmparatorluğu, I. Kılıç Arslan'ı Çaka Bey'e karşı kıskırtmıştır. I. Kılıç Arslan da Çaka Bey'i öldürmüştür.

TÜRKİYE SELÇUKLU DEVLETİ'NİN KURULUŞU(1077-1308)

- Kurucusu, Selçuklu soyundan (Oğuzların Kınık Boyu) Süleyman Şah'tır.
- Alp Arslan Dönemi'nde Anadolu fetihlerine katılan Süleyman Şah, Bizans'taki karışıklıklardan yararlanarak 1075 yılında İznik'i fethetti.
- Ancak bir süre kardeşi Mansur'un çıkardığı ayaklanma ile uğraştı.
- Bu olaylardan sonra Melik Şah gönderdiği bir fermanla Anadolu Sultanlığını Süleyman Şah'a verdi.
- Böylece İznik merkez olmak üzere Türkiye Selçuklu Devleti kurulmuş oldu (1077).
- Süleyman Şah, Halep'i de almak isteyince Suriye Selçuklu Sultanı Tutuş ile arası açıldı.

- Halep civarında yapılan savaşı Süleyman Şah kaybetti ve savaş meydanında öldü (1086).

. I. Kılıç Arslan Dönemi (1092-1107)

- Süleyman Şah'ın vefatı ile bozulan devlet düzenini sağladıktan sonra Bizans üzerinde baskı kurdu.
- Bu sırada Çaka Bey de İstanbul'u kuşatma planları yapıyordu.
- Çaka Bey'in daha fazla güçlenmesinden çekinen I. Kılıç Arslan, Bizans'ın oyununa gelerek Çaka Bey'i öldürttü.
- Haçlı ordularının Anadolu'ya doğru ilerlediği haberini aldı.
- İznik'e gelerek şehri savunmaya başladı.
- Kalabalık Haçlı kuvvetleri karşısında İznik'i terk ederek devletin merkezini Konya'ya taşıdı.

I. Mesut Dönemi (1116-1155)

- Mesut, Konya civarında Bizans ordusunu ağır bir yenilgiye uğrattı.
- Bu arada II. Haçlı ordusunun Anadolu'ya doğru ilerlediğini öğrenince Bizans'la antlaşma yapmak zorunda kaldı.
- Antlaşmaya göre Antalya ve çevresindeki bazı yerler Bizans'a bırakıldı.

II. Kılıç Arslan Dönemi (1155-1192):

- Haçlı Seferleri'nin Anadolu'da yarattığı otorite boşluğundan faydalanan Bizans İmparatoru Manuel Komnenos, Türkleri Anadolu'dan tamamen atmak için harekete geçti. İki devlet arasında Miryokefalon savaşı yapıldı.
- Miryokefalon Savaşını Türkiye Selçuklu Devleti kazandı (1176).

Miryokefalon Zaferi sonucunda:

- 1• Bizans'ın Anadolu'yu Türklerden geri alabilme umutları sona erdi.
- 2• Anadolu kesin olarak Türk yurdu oldu. Bu tarihten sonra Anadolu'ya Türkiye denmeye başlandı.
- 3• Türklerin batıya ilerleyişi hızlandı. Batı Anadolu'da Türk nüfusu arttı.
- 4• Anadolu'daki ticaret yollarının denetimi büyük ölçüde Türkiye Selçuklu Devleti'ne geçti.

TÜRKİYE SELÇUKLULARINDA DEVLET YÖNETİMİ

- Türkiye Selçuklu Devleti, Büyük Selçuklu Devleti'nin idari yapısını ve ordu teşkilatlanmasını örnek aldı.
- Devletin başında Selçuklu ailesinden gelen bir "sultan" bulunurdu.
- Sultan unvanı yanında hükümdarlar "Keyhüsrev, Keykavus, Keykubat" gibi Farsça unvanlar da kullanırlardı.
- Devlet hükümdar ailesinin ortak malı olarak kabul edilir ve şehzadeler arasında paylaşırlardı.
- Devlet işleri "Divân-ı Saltanat"ta (Büyük Divân) görüşülürdü. Her türlü konu divanda değerlendirilerek karara bağlanırdı.
- Hükümdarın çocuklarına "şehzade" denir; şehzadeler, devlet tecrübesi kazanmaları amacıyla küçük yaşlarda vilayetlere gönderilirdi.
- Şehzadelerin yanına "atabey" denilen tecrübeli devlet adamları verilirdi.

- Ülke idari yönden eyaletlere ayrılmıştı.
- Eyaletlerin başında "emir" denilen askerî vali bulunurdu.
- Önemli eyaletlere şehzadeler "melik" unvanıyla atanırlardı.
- Şehirlerin güvenliğinden "sübaşılar" sorumluydu.
- Bizans ve Ermeni sınır bölgelerini ise "Uç Beyleri" yönetirdi.
- Uç beyleri sınırları korumanın yanında, düşman ülkelere akınlar düzenler, sultan ile sefere çıkarlardı.

TÜRKİYE SELÇUKLULARINDA ORDU

Hassa askerleri : Hükümdarın sürekli yanında bulunan atlı ve yaya askerlerdi. Üç ayda bir devletten maaş alırlardı.

Sipahiler(İkta askerleri): Tamamen Türklerden oluşan askerlerdi. Maaş yerine İkta (dirlik)denilen tımarları alan sipahiler genelde atlı birliklerdi. Savaş zamanı İkta sahibi ile birlikte orduya katılırlardı.

Türkmenler: Uç bölgelerinde her an savaşa hazır durumda bulunan birliklerdi.

Devlete bağlı beylik askerleri: İhtiyaç duyulduğu zaman savaşa davet edilirdi.

Donanma: Donanma komutanlarına “reisü'l-bahr” denirdi.

SOSYAL HAYAT

- 1176 Miryokefalon Zaferi 'den sonra Fethedilen bölgelere Türkmenler iskân edilerek Anadolu'nun Türkleşme ve İslamlaşma süreci hızlandı.
- Türkiye Selçuklularının uyguladığı adil ve hoşgörülü politika sayesinde Anadolu'daki Ermeniler, Rumlar, Gürcüler ve diğer gayrimüslim toplumlar rahat ve huzurlu yaşadılar.
- Türkiye Selçuklularında sosyal tabakalaşma yoktu.

HALK

Şehirli: Askerler, devlet memurları, ilmiye sınıfı, esnaf, zanaatkarlar ve şehir halkından oluşurdu. Esnaflar Ahilik teşkilatına bağlıydı.

AHİLİK, Ahi Evran tarafından kurulmuştur. Şehirlerdeki esnaf ve zanaatkarların sosyal ve ekonomik yönden teşkilatlanmalarını sağlamıştır. Ahi teşkilatının başında “Ahi Baba” adı verilen bir yönetici bulunurdu. Ahilik meslek kuruluşu olduğu kadar aynı zamanda kültür, inanç, yiğitlik ve ahlaki değerler taşırdı.(sayfa 27 bakılacak)

Köylüler: Köylerin başında köy kethüdası bulunurdu. Köylüler, tarım ve hayvancılıkla uğraşırlardı.

Konar-göçerler: Genelde hayvancılıkla uğraşırlardı. Kendilerine ait yaylak ve kışlakları vardı.

EKONOMİK HAYAT VE İKTA SİSTEMİ

- Tarımı geliştirmek için su kanalları yaptırıldı. İkta sistemi ülke genelinde yaygınlaştırıldı.

İkta Sistemi

• Mülkiyeti devlete ait olan mirî araziler meliklere, emirlere ve valilere hizmet karşılığında verilir. Arazi iyi işletildiği sürece verilen kişide kahr ve miras olarak bırakabilirdi. Araziyi üç yıl boyunca işletemeyen kişilerden tarlanın işletme hakkı geri alınır. İkta sahipleri kendilerine verilen araziler üzerinde asker beslemekten ve bu askerlerin eğitimini sağlamaktan sorumluydu.

• İkta sistemi ile;

1. bütçeden para ayırmadan asker yetiştirilmiştir.
2. Tarım arazilerinin sürekli işlenmesini sağlamıştır.
3. taşrada devlet otoritesi sağlanmıştır.
4. toprak gelirleriyle memur maaşları karşılanmıştır.
5. İktalarda savaşa hazır askerler yetiştirilmiştir.

EKONOMİK HAYAT

- Anadolu'dan geçen İpek yolu ticaretin gelişmesini sağladı.
- Türkiye Selçukluları Sinop, Samsun, Alanya, Antalya gibi önemli liman şehirlerine sahip olunca deniz ticaretine büyük önem verdiler.
- Ticaret yollarının güzergâhları üzerine **kervansaraylar** inşa ettiler.
- Ayrıca Kervanları zarar gören tüccarların zararlarını karşılamaya yönelik bir çeşit **sigortacılık** sistemi geliştirdiler.
- Şehir merkezlerinde çarşı ve pazarlara yakın yerlere han veya kapalı çarşılar kurarak esnaf ve tüccarlara kolaylık sağladılar.

BİLİM HAYATI

- Nizamiye Medreselerindeki eğitim geleneğini Anadolu'ya taşıdılar.
- Bu medreselerde dinî eğitimin yanında tıp, matematik, astronomi, fizik gibi alanlarda eğitim verildi.
- Darüşşifalar (hastaneler) inşa ettiler.
- 1205'te Kayseri'de Türkiye Selçukluları Dönemi'nde yaptırılan en önemli darüşşifa, “**Gevher Nesibe Darüşşifasıdır.**”
- Türkiye Selçuklularının **ilk tıp okulu olan Gevher Nesibe Darüşşifası**, XIX. yüzyıla kadar eğitim faaliyetlerini sürdürmüştür.

HAÇLI SEFERLERİ

Hristiyan dünyasının birleşerek Türk İslam dünyası üzerinde gerçekleştirmiş olduğu seferlere denir.

SEBEPLERİ

DİNİ

- Kudüs ve kutsal yerleri almak.
- Kluni tarikatının faaliyetleri.
- Katolik kilisesinin Ortodoks kilisesini hâkimiyet altına almak istemesi.
- Katolik kilisesinin halkı seferlere teşvik etmesi.

SİYASİ

- Bizans'ın Avrupa'dan yardım istemesi
- Türklerin Anadolu, Suriye, Filistin ve Akdeniz bölgelerinden uzaklaştırılmak istenmesi

EKONOMİK

- Avrupalıların Doğu'nun zenginliklerini ele geçirmek istemeleri
- Doğudan gelen ticaret yollarının Türklerin denetiminde olması
- Bazı soylu ve derebeylerin yeni topraklar kazanarak ekonomik durumlarını daha da güçlendirmek istemeleri

I. Haçlı Seferi (1096-1099)

- Kudüs'ü almak için yola çıkan 600 Bin kişilik ilk düzenli Haçlı ordusu 1096 yılında İznik önlerine kadargeldi.
- I. Kılıç Arslan bu ordu karşısında tutunamadı ve İznik'i terk ederek devletin merkezini Konya'ya taşıdı.
- Bundan sonra I. Kılıç Arslan, Danişment Gazi ile birleşerek Haçlıları yıpratmaya yönelik saldırılar düzenledi.
- Haçlılar, yetmiş günlük bir kuşatma sonrasında Kudüs'ü Fatımilerin elinden aldılar.
- Anadolu'dan Kudüs'e ulaşamayan Haçlıların bir kısmı ise Antakya ve Urfa'yı ele geçirerek buralarda kontluklar kurdular.

II. Haçlı Seferi (1147-1149)

- Musul Atabeyi Nurettin Mahmut Zengi 1144 yılında Haçlılardan önce Urfa'yı, daha sonra da Halep ve Şam'ı geri aldı.
- Anadolu'ya gelen Haçlı kuvvetleri , Konya civarında yapılan savaşta, Türkiye Selçuklu Hükümdarı I. Mesut tarafından ağır bir yenilgiye uğratıldı.
- Haçlılar Şam'ı kuşatmak istedilerse de başarılı olamadılar.
- **II. Haçlı Seferi'nin en önemli özelliği bu sefere ilk kez kral ve imparatorların katılması oldu.**

III. Haçlı Seferi (1189-1192):

- Mısır'da kurulmuş olan Eyyubi Devleti Hükümdarı Selahaddin Eyyubi, 1187 yılında Haçlılarla yaptığı Hittin Savaşı'nı kazanarak Kudüs'ü ele geçirdi. Bu olay üzerine III. Haçlı seferi başladı.
- Haçlılar Kudüs kuşatmasında başarılı olamayarak ülkelerine geri döndüler.

IV. Haçlı Seferi (1202-1204)

- Kudüs'ün alınamaması üzerine Papa'nın kışkırtmalarıyla yeni bir ordu kuruldu.
- Bu sırada Bizans'ta taht kavgaları sonucunda tahtan indirilen İmparator Aleksios, Haçlı ordusundan yardım istedi.
- İstanbul'a gelen Haçlılar İstanbul'u yağmalayarak bir Latin İmparatorluğu kurdular.

NOT: XI-XIII. yüzyıl boyunca sekiz Haçlı Seferi gerçekleşti.

İlk dört Haçlı seferinde Türkiye Selçuklu Devleti ve Anadolu Türk beylikleri başarı ile mücadele ettiler. Son dört Haçlı seferi ise Anadolu üzerinden yapılmayıp değişik yollar üzerinden yapıldı. Ancak Haçlılar bu seferlerden bir netice elde edemediler.

HAÇLI SEFERLERİ'NİN SONUÇLARI

SİYASİ

- Avrupa'da derebeylik sisteminin zayıflamış, merkezî krallıkların Güçlenmeye başlamıştır.
- Türkiye Selçuklularının, Haçlılarla savaşmasını fırsat bilen Bizans, Batı Anadolu topraklarını ele geçirdi.

- Türklerin, İslam dünyasındaki saygınlığı arttı.
- Ancak Türklerin batıya ilerleyişleri bir süre durdu.

EKONOMİK

- Doğu-Batı ticareti büyük ölçüde gelişti.
- Batı Akdeniz ve limanları (Venedik, Cenova, Marsilya gibi) önem kazandı.
- Seferlere gerekli parasal desteğin sağlanması için kralların Venedikli bankerlerden borç para almaları bankacılık sisteminin gelişmesine ortam hazırladı.
- Seferler neticesinde Anadolu, Suriye ve diğer bölgeler tahrip oldu, tarımsal üretim azaldı, ticari hayat durgunlaştı.

DİNİ

- Katolik kilisesi ile Ortodoks kilisesi arasındaki ayrılıklar daha da arttı.
- Kudüs'ün Müslümanlar tarafından geri alınması, seferlerde birçok insanın ölmesi papalara ve din adamlarına olan güveni sarıttı.

BİLİMSEL VE KÜLTÜREL

- Avrupalılar Müslümanlardan pusula, barut, kâğıt ve matbaanın kullanımını öğrendiler.
- Avrupalılar İslam kültür ve medeniyetini yakından tanıma fırsatı buldular.
- Bazı İslam âlimlerine ait eserleri Latinceye çevirdiler.
- Bu durum Avrupa'da bilim hayatının büyük ölçüde gelişmesine ortam hazırladı.

ANADOLU'DA MOĞOL TEHLİKESİ MOĞOL İMPARATORLUĞU (1196-1227)

- 1196 yılında, Cengiz Han tarafından kuruldu.
- Bir süre sonra tüm Kafkasya, Rusya ve Anadolu'yu Moğolların hâkimiyeti altına aldı
- Cengiz'in ölümüyle işgal ettiği ülkeler, oğulları arasında paylaşıldı.

TÜRKİYE SELÇUKLU-MOĞOLMÜCADELESİ

Alâeddin Keykubat Dönemi (1220- 1237)

- XIII. yüzyıldan itibaren Anadolu'ya yönelik Moğol tehdidi belirgin hâle geldi.
- Eyyubilerle ve Harzemşahlarla dostane ilişkiler kurdu.
- Moğollarla iyi geçindi.
- Eyyubilerle birlikte Harzemşahları da yanına alarak Moğollara karşı ittifak kurmak istedi. Ancak Harzemşah Hükümdarı Celalettin Harzemşah 'ın Ahlat'ı işgal edip Sivas'a doğru ilerlemesi yüzünden bu ittifak gerçekleşmedi.

- I. Alâeddin Keykubat, Harzemşahlar Devleti üzerine yürüdü.

İki devlet arasında **Yassı Çimen'de** yapılan savaşı Türkiye Selçuklu Devleti kazandı (1230).

Bu savaştan bir süre sonra Harzemşahlar yıkıldı (1231).

- Harzemşahların yıkılmasıyla Türkiye Selçuklu Devleti ve Moğollar komşu oldular.
- Moğollar büyük bir ordu ile Malatya'ya kadar ilerlediler.
- ,Bu durum karşısında I. Alâeddin Keykubat, Moğol Hükümdarı Ogeday'a elçiler göndererek barış teklifinde bulundu.
- Moğolların ağır şartlar içeren teklifini, Moğolları Anadolu'dan uzak tutabileceği düşüncesiyle kabul etti.

II. Gıyaseddin Keyhüsrev dönemi (1237- 1246)

- II. Gıyaseddin Keyhüsrev, tahta çıkmasında kendisine yardımcı olan vezir Sadettin Köpek'in etkisinde kaldı.
- Hırsı ve ülkeyi tek başına yönetme isteği Sadettin Köpek'in birçok önemli devlet adamını ve komutanı ortadan kaldırmasıyla kendini gösterdi.
- Tahta çıkmaya kalkınca II. Gıyaseddin Keyhüsrev tarafından ortadan kaldırıldı.
- Tüm bu gelişmeler merkezî otoriteyi zayıflattı.

Baba İshak İsyanı (1237):

- Güney Anadolu'daki (Kâhta, Adıyaman ve Maraş) bazı Türkmenler otlak ve mera yetersizliği, devletin kendileriyle fazla ilgilenmediği iddiasıyla Baba İshak adlı bir şeyhin etrafında isyan çıkardılar.

- II. Gıyaseddin Keyhüsrev, Baba İshak üzerine ordular gönderdi. Yakalanan Baba İshak idam edildi.

Kösedağ Savaşı (1243):

- Devleti'nin Baba İshak İsyanı'nı güçlkle bastırmasını ve merkezî otoritenin bozulmasını fırsat bilen Moğollar Anadolu'ya saldırdılar.
- II. Gıyaseddin Keyhüsrev, Moğolları Sivas'ın doğusunda yer alan Kösedağ mevkiinde karşıladı.
- Savaşı kazanan Moğollar kısa sürede Sivas, Erzincan ve Kayseri'yi ele geçirip yağmaladıktan sonra İran'a çekildiler.

Kösedağ Savaşı'nın sonuçları

- 1• Türkiye Selçuklu Devleti dağılma sürecine girdi.
- 2• Selçuklularda taht kavgaları arttı ve Moğollar istediklerini tahta çıkarmaya başladı.
- 3• Merkezî otoritenin bozulması üzerine birçok Türk beyliği ortaya çıktı.
- 4• Anadolu yağmalanarak tahrip edildi.
- 5• Tarımsal üretim düştü. Ticaret yollarının güvenliği kalmadığından ticari faaliyetler azaldı.
- 6• Moğol tehlikesinden kurtulmak isteyen birçok Türkmen boyu Batı Anadolu'ya göç ederek buraların Türkleşmesini sağladı.

MOĞOL İSTİLASI SONRASI ANADOLU'NUN SİYASİ VE TOPLUMSAL DURUMU

- Türkiye Selçukluları döneminde, doğudan gelen Türkmenleri, batıda “uç” adı verdiği Bizans sınırlarına yerleştirdi.
- Kösedağ Savaşı sonrasında uçlardaki Türkmenler bağımsız hareket etmeye başladılar.
- Anadolu'da Moğol baskısının artması sonucu, birçok Türkmen batıya, uçların bulunduğu bölgelere göç etmek zorunda kaldı.
- Bu durum uçlarda ani bir nüfus artışına, dolayısıyla da sosyal ve ekonomik sorunlara yol açtı.
- Bağımsız hareket etmeye başlayan Türkmen beyleri bir süre sonra İlhanlı Devleti'ne biat etmek zorunda kaldılar.
- İlhanlıların 1336 yılında yıkılmasıyla tamamen bağımsız oldular.
- Böylece Anadolu'da İkinci Türk Beylikleri Dönemi başladı.

Kösedağ Savaşı'ndan sonra Anadolu'da kurulan Türk Beylikleri

- **Osmanoğulları**, Bilecik'te Söğüt – Domaniç'te kurulmuştur.
- **Karamanoğulları**, Konya, Karaman çevresinde kurulmuştur.
- **Germiyoğulları**, Kütahya, Denizli çevresinde kurulmuştur.
- **Aydın oğulları**, İzmir, Aydın çevresinde kurulmuştur.
- **Saruhanlıoğulları**, Manisa ve çevresinde kurulmuştur.
- **Menteşeoğulları**, Denizli ve Muğla çevresinde kurulmuştur.
- **Candaroğulları**, Kastamonu ve Sinop çevresinde kurulmuştur. **Ankara Savaşı'ndan sonra İsfendiyaroğulları adını almıştır.**
- **Karesioğulları**, Balıkesir, Çanakkale çevresinde kurulmuştur.
- **Hamitoğulları**, Isparta, Burdur, Antalya çevresinde kurulmuştur.
- **Ramazanoğulları**, Adana çevresinde kurulmuştur.
- **Dulkadiroğulları**, Maraş çevresinde kurulmuştur.

2. ÜNİTE

BEYLİKTEN DEVLETE OSMANLI SİYASETİ

(1302-1453)

Osmanlı Devleti'nin Genel Özellikleri

1. Tek bir hanedanın hüküm sürdüğü en uzun ömürlü devlettir.
2. Türk devletleri içinde en uzun süre yaşayan ve en geniş sınırlara ulaşanıdır.
3. Türk devletleri içinde merkezi otoritesi en güçlü olanıdır.
4. Kültür ve uygarlık alanında en ileri olan Türk devletidir. Mutlak egemenlik haklarını hükümdar kullanır. Ancak, I. Ahmet dönemine kadar veraset yasası belirgin değildir.

SORU: Osmanlı Devleti'nin Kısa Zamanda Büyümesinin Sebepleri nelerdir?

1. Bir uç beyliği olarak Bizans sınırında kurulmasından dolayı gaza ve cihad anlayışı ön plana çıkmıştır.

2. Anadolu beylikleri ile siyasi mücadeleden uzak durmudur.

3. Bizansın içinde bulunduğu siyasi durum.

-bizanstaki taht kavgaları

-merkezi otoritenin zayıf olması

4. kuruluş dönemi padişahlarının

-güçlü bir merkezi yönetim uygulaması

-kabiliyetli ve iyi yetişmiş olması

-adaletli ve hoşgörülü yönetim uygulamaları

5. Anadolu ve Balkanlarda siyasi birlüğün olmaması

6. Osmanlı'nın coğrafi olarak moğal baskısından uzak olması.

OSMANOĞULLARI AİLESİNİN KÖKENİ, ANADOLU'YA GELİŞİ VE OSMANLI DEVLETİ'NİN KURULUŞU

Osmanlılar, Oğuzlar 'ın, Bozok kolunun, Günhan soyunun, Kayı boyunun, Karakeçili aşiretine mensuptur. **Kayı güçlü kuvvetli ve kudret sahibi anlamına gelir.**

Kayılar (Kayıhanlar), 1071 Malazgirt Zaferi'nin ardından Anadolu'ya gelerek ilk öce **Bitlis-Ahlat** çevresine yerleşmişler,

Anadolu Selçuklu Sultanı I. Alâeddin Keykubad tarafından 1230'da Yassıçemen Savaşında gösterdikleri gayret üzerine kendilerine yurtluk olarak verilen Ankara yakınlarındaki **Karacadağ** yöresine yerleşmişlerdir. (1231)

* Burada bir süre kalan Kayılar, reisleri Ertuğrul Gazi (Osmanoğulları'nın atası-babası) yönetiminde Söğüt ve Domaniç yöresine yerleşmiş, devletin merkezi Söğüt olmuştur. Ertuğrul bey vefat ettikten sonra devletin başına Osman bey geçmiştir.

OSMAN BEY

1258 de söğütte doğan Osman beyin babası Ertuğrul gazi annesi ise hayme hatundur. Kendisinden sonra oğlu Orhan beyliğin başına geçmiştir. **Osman Gazi'nin, Ahi şeyhlerinden Edebali'nin kızıyla evlenmesi Anadolu halkı tarafından kabullenilmesini ve desteklenmesini sağlamıştır.**

Osman beyin ilk yıllarında beylik Anadolu Selçuklu devletine bağlı konumdaydı.Ancak Anadolu Selcuklu sultanı III.Alaattin keykubatin ilhanlılar tarafından irana götürülmesi üzerine anadoluda iktidar boşluğu yaşandı.Bu iktidar boşluğundan yararlanan Osman bey 1299 da bağımsızlığını ilan etti.

Osman Bey'in fetih politikası:

1.Osman bey batı eksenli bir fetih politikası takip etti.

2.Gaza ve cihad anlayışı ile Bizans üzerine fetihler yaptı.Bu sayede Anadolu beyliklerinde desteğini aldı.

3.Ahiyan-ı Rum,Gaziyan-ı Rum,Bacıyan-ı Rum guruplardan da destek almıştır.

İlk Osmanlı Fetihleri

*İnegöl yakınlarında ki kulacahisar fet etti.

*1288 de Eskişehir yakınlarındaki karacasısı fet ederek devletin ilk merkezi haline getirdi.

*1299 da yarhisar ve bileciği aldı.Bilecik devletin merkezi yapıldı.

*1301 de Yenişehir,1302 de köprühisar fet edildi.

NOT: Osman bey Türk töresinde olan ‘feden fetettiği yerin sahibidir.’anlayışına dayanarak elde edilen yerleri kardeşi,oğulları,ve arkadaşlarına dirlik olarak verdi.

Bafeon (Koyunhisar Savaşı) (1302)

Bursa tekfurunun öncülüğünde birleşen Rum tekfurları, Bizans’tan aldıkları yardımla harekete geçtiler.

* Yapılan ilk Osmanlı-Bizans savaşını Osmanlılar kazandı.

* Koyunhisar Savaşı’nın kazanılmasıyla Bursa’nın üç tarafı Osmanlı topraklarıyla çevrildi.

* İzmit yolu Türklere açıldı.

NOT:Bazı tarihçilere göre Osmanlı devleti Koyunhisar savaşından sonra kurulmuştur.Bu görüşün temel sebebi bu savaştan sonra Osman beyin kendi adına hutbe okutup para bastırması ve bağımsızlığını ilan etmesidir.

ORHAN BEY

Bursa’nın Fethi (1326)

* Osman Gazi ile başlayan Bursa kuşatması, tekfurun şehri teslimiyle son buldu (1326).

* Kuşatma sırasında vefat eden Osman Bey’in yerine oğlu Orhan Bey geçti.

* Daha sonra Bursa, başkent yapıldı.Burasını alınması ile;

1.İpek yolunun denetimi Osmanlının eline geçti.

2.osmanlı ticaret yolları üzerinde hakimiyet sağladı.

3.Anadoludan getirilen turkmenler ile bursa türk İslam kumlığı kazandı.

Maltepe (Palekanon) Savaşı (1329)

Osmanlıların Kocaeli Yarımadası'ndaki fetihleri ve İznik'i kuşatmaları üzerine Bizans imparatoru III. Andronikos karşı saldırıya geçti.

- * Osmanlılar, Bizans ordusunu büyük bir yenilgiye uğrattı.
- * İmparator, İstanbul'a kaçmak zorunda kaldı.
- * Bu savaş sonucunda Bizans bir daha Osmanlı devletine saldırma cesareti gösteremedi.

İznik (1331) ve İzmit'in (1337) Fethi

- * Maltepe Zaferi'nden sonra İznik teslim oldu (1331).ilk medrese burada yapıldı.
- * İznik, Bizans'a karşı yapılacak fetihlerde üs olarak kullanılmak amacıyla merkez yapıldı.
- * Daha sonra İzmit fethedildi (1337).

KARASİOĞULLARI BEYLİĞİNİN ALINMASI

Bu beyliğin alınması ile anadoluda türk siyasi birliğini sağlama yolunda ilk adım atıldı.Bu beyliğe ait olan donanma ve komutanlar Osmanlı hizmetine girdi.

Balkanlardaki Gelişmeler Türklerin Rumeli'ye Geçişi

* 1341'de Bizans'taki karışıklıklar sırasında tahta geçmek isteyen Kantakuzen, Orhan Bey'den yardım istedi.Orhan Bey, bu durumun Osmanlıların Rumeli'ye geçişlerini kolaylaştıracağını düşünerek oğlu Süleyman paşayı(Rumeli Fatih) Kantakuzen'e yardım amacıyla gönderdi.

*İmparator, bu yardımın karşılığı olarak Çimpe Kalesi'ni Osmanlılara verdi (1353).

Çimpe Kalesi, Osmanlılar için Balkan fetihlerinde üs olarak kullanıldı.

Not:Osmanlı ilk defa Rumeliye çimpe kalesinin alınması ile geçmiş oldu.

OSMANLI DEVLETİ'NİN RUMELİ'DE UYGULADIĞI İSKÂN VE İSTİMALET SİYASETİ

Soru: Osmanlıların Balkanlarda takip ettikleri iskân politikasının temel amaçları nelerdir?

*Fet edilen yerlerin islamlaşmasını Türkleşmesini sağlamak

*Göçmenleri yerleşik hayata geçirmek

Ffet edilen bölgedeki halkın ayaklanma çıkarmasını önlemek

İSKAN SİYASETİ: Osmanlı devletinin uyguladığı yerleştirme politikasıdır.

Anadolu'dan Rumeli'ye götürülen halk, büyük yollar üzerinde bulunan ve askeri yönden önemli şehir ve kasabalara yerleştirilmiştir.Buraya yerleştirilen halkın özellikle anlaşılmazlık içinde olanlar tercih edilmiştir.

- * Göç eden ailelere toprak verilir ve bir süre vergi alınmazdı.
- * Göç edenler yeni yerleşim yerlerini terk edemezlerdi.
- * Fethedilen yerlerdeki yerli halktan ayaklanma çıkarma ihtimali olanlar başka yerlere göç ettirilirdi.
- * Bir yerden göçmen alınırken o yerin üretim ve düzeninin bozulmamasına dikkat edilirdi.

Bu sistemin amacı; fethedilen yerlerde Türk nüfusunu arttırmak ve Türk kültürünü yaymaktır.

İSTİMALET SİYASETİ: Osmanlının balkanlarda uyguladığı hoşgörü politikasıdır. Osmanlılar Balkanlarda ele geçirdikleri yerlerde halka hoşgörölü ve adaletli davranmışlar, halkın inançlarına, geleneklerine, dillerine ve kutsal saydıkları değörlere dokunmamışlardır. Osmanlı Devleti'nin bu şekilde davranması Balkanlara yerleşmesini ve ele geçirdiğı topraklarda tutunmasını kolaylaştırmıştır.

ORHAN BEY DÖNEMİ DEVLET TEŞKİLATI

Osmanlı devleti bu dönemde teşkilatlanmaya başlamıştır. Osmanlının sıyası askeri kültürel ilk kurumları bu döneme aittir.

-ilk medrese iznikte açıldı.

-ilk cami ve imaret bursa da açıldı.

-ilk dıvan teşkilatı kuruldu.

-ilk vezir tayını yapıldı.(alaattin paşa)

-Yaya ve müselleme adında ilk düzenli ordular kuruldu.

-adına tuğra çekilen ilk Osmanlı padişahıdır.

-ilk kadı ataması bu dönemde yapılmıştır.

-ilk gümüş Osmanlı parası bu dönemde basıldı.